

Povedati je treba tudi, da je razvrstitev šol v posamezne plačilne razrede zlasti slovenskemu učiteljstvu skrajno krivična razdelitev. Dočim so spravili skoro vse prve in druge plačilne razrede na Zgornje Štajersko, so pustili slovenskemu učiteljstvu večinoma tretje razrede; le tupatam je ostal kak drugi plačilni razred, ki so ga gotovo takrat izgubili, ko so jih »sejali«. O prvem plačilnem razredu pa sploh govora ni. Tako se torej godi slovenskemu učiteljstvu, ki služi v isti deželi in ima isto izobrazbo in iste študije kakor nemško učiteljstvo s to razliko, da deluje slovensko učiteljstvo v šoli z mnogo večjo vmeno in požrtvovalnostjo, in kar je dokazano, tudi z mnogo večjim uspehom.

To so reči, ki bole marsikaterega slovenskega učitelja, ako le za trenutek pogleda v šematizem. Vsak pošten človek, vsak rodoljub nam mora brez ovinkov priznati, da bodo učiteljske plače dosegle šele takrat svoj namen, kadar bodo enake plačam onih državnih uradnikov, ki imajo iste študije in isto izobrazbo kakor učiteljstvo. Da pa učiteljstvo vedno le mirno čaka in čaka, so ga privedle k temu dolgoletne izkušnje, da se je namreč leta in leta trudilo in prizadevalo, da, celo eksponiralo za izboljšanje svojih plač — a seveda zastoj.

Oglejmo si nekoliko politične razmere v naši deželi. Kak duh veje povsod, in da se isti sistematično vsiljuje tudi našim šolam, o tem ni treba pisati. Ozrimo se le nekoliko na obmejne šole. Pred nedavnim časom je bilo v okrajih Arvež, Cmurek, Radgona in Lipnica še mnogo slovenskih učnih oseb. A danes? Zaman jih iščemo, in zaman bi bilo tudi prizadevanje rešiti te kraje. Žalostno gmotno stanje, večinoma tretji plačilni razredi, to so vzroki, da se odteguje slovensko učiteljstvo tem krajem. In kako naj životari v teh krajih, potapljaajočih se v nemškem morju? Plača njegova je premala, da bi mogel z njo pošteno izhajati — a drugih podpor se ne more in ne sme nadejati. V slov. okrajih si tuintam kateri še zasluži kako vsotico, ki pride prav njemu in njegovi družini.

Omeniti mi je pa še drugi važnejši moment. Po vsem našem cesarstvu so znane sramotno nizke plače kranjskega učiteljstva. Na Kranjskem pride učiteljska oseba povprečno na 1200 K plače na leto. A koliko jih je, ki ne dosežajo te vsote! Na Štajerskem pa pride povprečno na eno učiteljsko osebo 1500 K. In koliko jih je zopet, ki ne dosežajo niti te vsote niti 1400, 1200, in 1000 K! Navidezno boljše plače štajerskega učiteljstva so vlekale leto za letom mlajši kranjski naraščaj na Štajersko. Trumoma so prihajali Kranjci zadnja leta na Štajersko. Lahko rečemo, da je sedaj med slovenskim štajerskim učiteljstvom najmanj ena tretjina Kranjcev. Znanе so šole, na katerih službujejo kar po trije, da, celo po štirje Kranjci.

Dolgoletna borba kranjskega učiteljstva za izboljšanje gmotnega položaja, njih energični nastop in njihova edinost in kolegijalnost, pomanjkanje učiteljstva in zaradi tega žalostne šolske razmere — vse to bo prisililo zastopnike ljudstva, da se zavzemajo za to najaktualnejše in najeminentnejše vprašanje kranjske dežele. Zgodilo bi se bilo to gotovo že prej, da ni ovirala regulacije znana obstrukcija. Razmere so se letos na Kranjskem korenito predrugačile, in gotovo je, da se bo rešilo v kratkem času to pereče učiteljsko vprašanje.

Kako se bodo regulirale plače na Kranjskem? Tako gotovo, da bodo dosežale, ako ne celo presežale plače štajerskega učiteljstva. Vlada je že pred leti nasvetovala 25% zvišanje plač. Ako se samo to izvrši, bo zlasti mlajše učiteljstvo na Kranjskem mnogo na boljšem od štajerskega.

Da bo štajerska dežela občutno čutila posledice te regulacije, je pribito. Kranjsko učiteljstvo, službujoče na Štajerskem, bo zapuščalo Štajersko tako trumoma, kakor je prihajalo ter se bo naselilo v domači deželi. V prvi vrsti bo gnalo učiteljstvo nazaj izboljšanje gmotnega stanja, ljubezen do domačih krajev in svojcev, krivična razdelitev plačilnih razredov ter oni birokratski duh in ponemčevalni sistem, ki se hoče usiliti tudi slovenskim šolam. Dosti je torej razlogov, da Kranjcem na Štajerskem ne bo treba veliko premišljati, misliti bodo začeli pa tudi domačini. V par letih se bo poznala na Štajerskem velika praznота, ki bo leto za letom večja. Štajersko šolstvo bo začelo polagoma hirati, in ta rana se bo kaj težko zacelila. Prihajati bodo začeli na slovenske šole nemškutarski učitelji in učiteljice, ki bodo v kratkem ponemčili šolo za šolo. Edino poštena regulacija plač na podlagi sedanje draginje in sedanjega časa bi zaprla pot bodočemu hiranju in izseljevanju.

Zatorej, gg. poslanci, preden se podaste v Gradec, vam polagamo te resne pomisleke na srce. Povzdignite svoj glas tudi za učiteljstvo in prepričali se boste, da vam za trud ne bo hvaležno samo ono, ampak tudi vsak pošten rodoljub. Pokažite, da živite za naš narod, branite in ustvarite temelj njegovemu obstanku z dobro slovensko šolo!

Kako nastavlja pri nas učiteljstvo?

(Iz koprškega okraja).

Pod tem naslovom je bil priobčen v 33. štv. letošnjega »Tovariša« dopis. Izražena je bila želja, naj pojasni tovariš, ki je vložil rekurz zaradi imenovanja nadučitelja. To sem se namenil pojasniti jaz. Prej pa naj pojasnim vso zadevo.

§ 9. istrskega dež. šol. zakona z dne 3. novembra 1874. se glasi v nemškem izvirniku: »Die Bezirksschulbehörde, von welcher der Concurs ausgeschrieben wurde, sammelt die Gesuche der Concurrenten und verfaßt nach Ablauf der Concursfrist die allgemeine Tabelle derselben, in welcher die Concurrenten in fortlaufender Reihenfolge nach ihrem Verdienste und ihrer besonderen Tauglichkeit zu dem angesuchten Posten einzutragen sind«.

Za dotično službo je prosilo šest prosilcev, med katerimi sta dva starejša in eden, ki ima zrelostno in sposobnostno izkušnjo z odliko. Okrajni šolski svet je sestavil tabelo tako, da je postavil mlajše učitelje na prva mesta, a starejše, če tudi kvalificirane s prav dovoljno, je potisnil nazaj. Ker vrši imenovanje deželni šolski svet, a druge oblasti po točki 8. § 25. istr. dež. šol. zakona z dne 27. julija 1875, št. 18, le sodelujejo in ker določuje § 41. istega zakona, da je vložiti pritožbe proti sklepom dež. šol. sveta po istem na ministrstvo za bogočastje in uk, je vložil rekurent tem potom rekurz proti nepravilni tabeli. Rekurent je namreč mnenja, da ima večji »Verdienst« oni, ki dalje časa služi s prav dovoljnim uspehom. Ministrstvo ni še izreklo svojega mnenja, rekurent namreč še ni dobil rešitve, a deželni šolski svet je imenoval s svojim odlokom z dne 26. avgusta t. l. št. 1635, nadučitelja za dotično službo, in sicer je pri tem prezrl službena leta in tudi izkušnjo z odliko ter imenoval najmlajšega izmed vseh prosilcev. Imenovanec ima to lastnost, da šteje manj let od svojega rojstva do danes, kakor jih šteje drugi prosilec od nastopa službe. Iz tega je torej razvidno, kdo ima večji »Verdienst« in kaj ve-

ljajo službena leta, prav povoljna kvalifikacija in izkušnja z odliko pri našem deželnem šolskem svetu!

Drugega komentara ne pišem, čeravno sem slišal, kako so deževale neke razglednice s prav čudno vsebino. Saj je že to dovolj kričeča ilustracija, kake razmere vladajo v Istri!

Razstava učil v Ljubljani.

(Dalje.)

II. Verouk.

Verouk je po naših šolah še precej zanemarjen predmet, ker se ga morajo otroci le preveč učiti na pamet, ne da bi dotično snov razumeli. Glavna krivda temu je ta, ker veroučitelji nimajo na razpolago vselej potrebnih učil. Res je, da ni vselej denarja za učila, a veroučitelj, ki je navdušen za svoj predmet in ima tudi učiteljski poklic, ga že kje dobi, saj je v vsakem kraju nekaj šolskih prijateljev, kateri radi žrtvujejo par kron v šolske namene, če vidijo, da je to v korist njih otrokom. Poleg tega pride pa marsikdo tudi v zadrego, ker ne ve, katera in kakršna učila bi bilo treba nabaviti. Temu vzroku priti v okom, je imela namen razstava učil v Ljubljani, ki je bila v oddelku za veronauk prav bogato založena z najpotrebnejšimi, pa tudi z najmodernejšimi učili, ki jih potrebuje veroučitelj pri razlaganju veronauka. Ta del razstave so prav spretno in okusno uredili mestni veroučitelji A. Čadež, J. Mlakar in Al. Stroj ter izdali tudi popolen zapisnik vseh razstavljenih predmetov, ki ga jim je pomagal sestavljati tudi profesor A. Kržič.

V razstavi se je videlo, koliko učil je potreba pri razlaganju veronauka in kako malo teh učil je dobiti po naših šolah. Tu si videl razstavljene raznovrstne stenske zemljevide in krajevne slike, biblične slike, slike iz cerkvene zgodovine in iz liturgike. Poleg tega so bile razstavljene tudi knjige za katehetsko izobrazbo, metodične knjige za veronauk, pomožne knjige za biblične kateheze, pomožne knjige za razlago katekizma, pomožne knjige za cerkveno zgodovino, pomožne knjige za liturgiko zbirke zgledov uporabnih za katehezo, pomožne knjige ob pripravi za sv. zakramente in razne druge pomožne knjige.

Kakor rečeno, je bil ta del razstave jako zanimiv in ga je ogledalo prav veliko duhovnikov; zato upajmo, da bo obrodil tudi dober sad.

III. Računstvo in geometrijsko oblikoslovje.

1. razred. Rusko računalno. 30 kock; 10 belih in 20 črnih. 10 enako dolgih in debelih šibic. Šibičnjak. Slike števil in številčk na tablicah iz lepenke. Kozarec. Skledica. Lonček. Lešniki. Vinar. Bron. Zvon. Desetica. Nikelj. Cesarjeva fotografiska slika. Slika dvoglavega orla. Meter (lesen, platnen in papirnat, vsi razdeljeni na dm .) Traki različne dolžine in barve. Šibice, dolge 1 dm do 5 dm . Dva papirnata metrska traka. Dva metra dolga palica, razdeljena na dm . Liter, dl za suho blago in tekočine. Litrska in dvolitrska steklenica. Uteži. Kilogram. Tehnica. Različni predmeti za tehtanje.

2. razred. Rusko računalno. Stotna razpredelnica. Meter, dm , cm . Dva papirnata metrska traka. Dva metra dolga palica, razdeljena na dm in cm . Hektoliter, l , dl , cl za suho blago in tekočine. 1 q ; kg ; dkg ; g . Tehnica. Različni pred-

meti za tehtanje. Vinar; dvovinar; desetvinarski in dvajsetvinarski novci; krona; goldinar; kronski petak; zlati desetak; zlati dvajsetak. Ura.

3. razred. Tisočna razpredelnica. Trgovska tehnica. kg ; dkg ; g . Hektoliter; l ; dl ; cl . Ura. Stenski koledar. Papir; lega; pola.

4. razred. Milimeter. Kvadratni meter, razdeljen na dm^2 (z metrsko palico se omeri $100 m^2 = 1 ar.$) Decigram. Cenovnik.

5. razred. Več metrskih palic za poočitovanje ulomkov. Cenovnik. Iz lepenke izrezana kvadrata, eden razdeljen na manjše kvadrate. Kvadratni meter, razdeljen na dm^2 in cm^2 . Dva pravokotnika iz lesa, eden razdeljen na kvadrate, drugi po diagonali na dva dela.

6. razred. Metrski trak in palice za poočitovanje ulomkov. Hektoliter; l ; $\frac{1}{2} l$; $\frac{1}{4} l$; $\frac{1}{8} l$; dl ; cl . Kilogram; $\frac{1}{2} kg$; $\frac{1}{4} kg$; dkg ; cg ; g . Tehnica. Kvadratni meter. Kuhični meter; dm^2 , razstavljiv na cm^2 . Ura. Skladni koledar. Cenovnik. Vozni red. Kocka. Pokončna 6-stranična prizma. Tetraeder-kvadrat, čigar stranica je razdeljena v 3 dele, ki dele lik v 9 manjših kvadratov za poočitovanje ploščine. Vrvica za poočitovanje obsega. Pravokotnik: $a = 3$; $b = 2$. Romb. Romboid. Trapec: 1 cel, 1 razstavljiv na trikotnike. Enakostranični, enakokraki, raznostranični, ostrokotni, pravokotni, topokotni trikotniki. Trikotnik, ki se da razstaviti na pravokotnik s polovico trikotnikove višine. Pravilni peterokotniki, s šesterokotniki in osmerokotniki. Transponter. Šestilo.

7. razred. Razni krogi z vrvco za poočitovanje Ludolfovega šestila.

8. razred. Manjše kocke za poočitovanje telesnine. Razne pokončne in poševne prizme. Cilinder. Cev. Piramida. Prizma, razstavljena na tri piramide. Okrajšana piramida. Stožec. Okrajšani stožec. Krogla. Vozni red.

Zasluge za ta del razstave imajo gđe. K. Golf ter gg. A. Likozar in T. Valenta. Oziralo se je prvo na učila, ki se rabijo pri Črničevi računici in potem pa na učni načrt; zato je bil ta del razstave poučen tudi za učiteljstvo z dežele in zaradi tega smo navedli tudi vsa razstavljenaa učila.

(Dalje prih.)

Priznanja in zaupnice.

III.

Iz gotovega vira smo doznali, da je deželni šolski svet odredil disciplinarno preiskavo zoper delegate zadnje deželne učiteljske skupščine.

Torej stanovske sestre in stanovski bratje, ki so se za nas eksponirali, ki so glasno in jasno dali duška onim čutilom, ki že nekaj let sem prepajajo srca vseh zavednih članov našega stanu; oni naši legitimni zastopniki, ki so v prav primerni obliki v znani resoluciji za toliko časa odpovedali zakonu pokorščino, dokler ni uslišan glas obupavajočega, v tolmunu skrajne bede potapljaajočega se učiteljstva — oni naši zastopniki naj bodo za ta neustrašeni in možati nastop kaznovani?

Smemo to molče dovoliti? Kdo izmed nas more to ravnodušno prenesti?

Če je kdaj bila, potrebna in umestna je sedaj — s stanovskega kakor tudi s človeškega stališča — solidarnost celokupnega kranjskega učiteljstva.